

K VYUČOVANIU GRAMATIKY SLOVENČINY AKO CUDZIEHO JAZYKA

Ludmila Žigová

Katedra slovenského jazyka Filozofickej fakulty UK
Sekcia slovenčiny ako cudzieho jazyka

Anotácia: Základným znakom didaktiky slovenského jazyka pri vyučovaní cudzincov je systémovosť morfológických štruktúr. Rozpracúvanie didaktiky variantných štruktúr jednotlivých jazykových rovin je podmienené vyšším stupňom ovládania jazyka, t. j. predpokladaným zvládnutím jeho systémových prvkov.

Kľúčové slová: slovenský jazyk, cudzí jazyk, gramatická štruktúra, pravidelnosť, variantnosť, analógia, systémovosť, anomálie, adaptácia

Dobrá úroveň ovládania materinského aj cudzieho jazyka, ktorej cieľom je zrozumiteľná komunikácia, je okrem ovládania potrebného inventára lexikálnych prostriedkov podmienená aj správnym použitím gramatických, zvukových (aj grafických) prostriedkov. Všetky prvky jazykového systému majú na komunikácii rovnaký podiel a z pohľadu kultúry reči aj rovnaký význam. Ťažko možno jednoznačne určiť prioritu konkrétnej zložky jazyka, pretože v procese komunikácie každá plní určitú úlohu, a tak ju používateľ jazyka musí adekvátne zvládnuť. Pri vyučovaní slovenského jazyka ako cudzieho jazyka sme si vedomí **požiadavky komplexnosti a paralelného zvládania všetkých jazykových rovin**, pretože to vyplýva z ich dorozumievacej funkcie. V tomto príspevku však chceme väčšiu pozornosť venovať gramatickej, konkrétne **tvoroslovnej zložke jazykového systému** a zvlášť sa pristaviť pri niektorých morfológických javoch, ktoré spôsobujú cudzincom, predovšetkým študentom neslovanskej proveniencie – v porovnaní s ostatnými prv-

kami jazyka, najväčšie problémy. Morfológické javy tým nechceme pri vyučovaní slovenského jazyka ako cudzieho jazyka preferovať pred javmi ostatných jazykových rovin, pokladáme ju však za osobitne závažnú s ohľadom na úspešnosť komunikácie aj celkovú kultúru prejavu.

Skúsenosti s vyučovaním, resp. automatizáciou morfológických, najmä deklináčnych štruktúr a s ich praktickým používaním v komunikácii potvrdzujú, že ide o jednu z najnáročnejších kapitol vyučovania slovenského jazyka pre cudzincov, a teda aj o náročný didaktický problém. Na otázku, aký jazyk je slovenčina v porovnaní s ostatnými jazykmi, dostávame vo všeobecnosti odpoveď, že ide o ťažký jazyk, pričom najťažšia je práve gramatika, presnejšie skloňovanie. Sú takéto tvrdenia opodstatnené? Odpovede na túto otázku sú aj medzi jazykovedcami rôzne.

Ťažkosti spojené s osvojovaním si deklináčnych štruktúr predovšetkým u Neslovanov vyplývajú z typologických znakov slovenského jazyka, pretože v ňom prevažuje syntetický flektívny spôsob vyjadrovania gramatických významov s bohatou slovnou štruktúrou a ako v jazyku flektívneho typu aj s členitým deklináčným a konjugačným systémom. Sebavedomie učiacich sa náš jazyk oslabuje najmä množstvo deklináčnych sústav a variantných prípon, teda deklináčny systém, odraňajúci množstvo kategoriálnych významov: príslušnosť ku gramatickému rodu, mäkkostnú konsonantickú koreláciu, suprasegmentálne javy súvisiace so slovo tvornou štruktúrou a s distribúciou kvantity (-ár / -iar / -ar). Iste je na mieste údiv na tvári cudzinca, keď od neho na otázku *Z akej krajiny / mesta pochádzate?* očakávame správne odpovede typu *z Nemecka*, *z Indie*, *z Číny*, *z Egypta*, *z Kuvajtu*, *z Chile* alebo *z Ríma*, *z Hamburgu*, *z Budapešti*, *z Viedne*, *z Prahy*. Typologicky podmienené sú aj rozdiely pri tvorení adverbiálnych významov typu *cestujem do Viedne*, *bol som vo Viedni*, *medzi Viedňou a Bratislavou* v porovnaní s východiskovým – materinským jazykom po nemecky hovoriaceho študenta, ktorému na vyjadrenie stačí adekvátna predložka a základný tvar vlastného mena.

Pri sprostredkovaní gramatického učiva cudzincom je rozhodujúci spôsob, akým sa im gramatický systém sprístupňuje, dôležitá je stratégia a postup, ktoré cudzincovi uľahčujú a zjednodušujú proces osvojovania si gramatických štruktúr a ich aplikáciu v rečovej praxi.

V didaktickej literatúre sa na vyšpecifikovanie potrebného minimálneho obsahu a rozsahu gramatického učiva s ohľadom na didaktický zámer zaužíval pojem **gramatické minimum** (Hendrich, 1988). Ide o ucelený súbor účelne vybraných gramatických javov daného jazyka, ktorých ovládanie je nevyhnutné pri dosahovaní komunikatívneho cieľa vo vyučovacom procese a potrebné predovšetkým na vzájomné porozumenie v praktických rečových situáciách.

Pri osvojovaní si množstva paradigiem je nutné poskytovať učiacim sa **kvalitný výklad morfológického systému slovenčiny a jeho štruktúrnych vlastností** (Glovňa, 2002). Pri výklade vychádzame z vedomia, že slovenská morfológia sa vyznačuje **systémovosťou prvkov, pravidelnosťou jazykového systému** a toto vedomie u učiacich sa podporujeme. Pravidelnosť deklináčného systému slovenčiny ilustrujeme dvoma tendenciami:

1. rovnakým tvarotvorným základom v celej paradigme (*ruka - na ruke, noha - na nohe*;
2. prevahou uniformity tvarotvorných prípon (inštrumentál sg. M+N *-om*, F *-ou*, inštr. pl. *-mi/-ami*, lokál pl. *-och/-ach/-ách /-iach*), čo pozitívne motivuje osvojovanie si jednotlivých gramatických tvarov (Pekarovičová, 2000).

Takáto relatívna pravidelnosť však naráža na problémové javy - **variantnosť tvarotvorných prípon**. Kodifikovaná podoba slovenského jazyka, jej spisovná podoba, je výsledkom a aj dôsledkom viacerých vývinových tendencií v spisovných aj ne-**spisovných útvaroch**. Najvýraznejšiu vývinovú tendenciu totiž podmienili zmeny súvisiace s prehodnocovaním kritérií pri začleňovaní substantív do deklinačných sústav: rozpad pôvodného formálneho princípu a formovanie významového kritéria (začlenenie do vzorov podľa gramatického rodu, resp. uvedomovanie si osobitnej kategórie - mužskej osoby, z ktorej sa vyvinula dnešná kategória životnosti, oddeľujúca v substantívnej deklinácii maskulin dva samostatné vzory - *chlap* a *hrdina*). V rámci uplatňovania sa spomenutého významového kritéria je časť tvarotvorných morférov pôvodná, časť z nich je v dnešnej deklinačnej sústave pod vplyvom uplatňovania kritéria gramatického rodu nepôvodná.

Pri vzniku nových (súčasných) deklinačných sústav založených na významovom princípe sa výrazne prejavila medziparadigmatická a vnútroparadigmatická analógia (Žigo, 1999).

Formovanie nových deklinačných sústav odráža z hľadiska analógie jej dve protichodné vlastnosti: na jednej strane systémovosť a na druhej strane napätie a anomálie, spôsobujúce výnimky analogicky vznikajúcich štruktúrnych vzťahov (Žigo, 1999).

Samostatný okruh problémov tvoria nedomáce prvky lexikálneho systému, ktoré sa pri prieniku, resp. v rámci preberania do slovenského jazyka adaptujú hláskoslovne, tvaroslovne a morfológicky. Tento proces je navyše podmienený aj morfonologickými faktormi, napr. skupinou foném, ktoré sa ocitajú v napätí s kodifikovanými podobami slov domáceho pôvodu. Ide o nepravidelnosti v gramatických tvaroch typu *trezor - z trezoru, kufor - z kuфра, hotel - hotely*, ale *v hoteli* nie *v hotele*, *bicykel - bicykle* nie *bicykly*, *na bicykli...*, *z Kuvajtu* ale *z Egypta*, *dom - z domu*, *zo stromu*, *z filmu* ale *z Ríma* a pod. Tieto javy sú dôsledkom postupných kodifikačných zásahov a nie vždy dôsledného dodržiavania jednotných zásad morfológickej adaptácie.

ZÁSADY PREZENTÁCIE SLOVENSKEJ GRAMATIKY

Pri prezentácii slovenskej gramatiky cudzincom podľa J. Dolníka (1993) treba z didaktického hľadiska preferovať dve základné zásady:

1. poskytovať maximálny rozsah informácií,
2. dodržiavať maximálnu explicitnosť.

Maximálny rozsah didakticky modifikovaných informácií zo slovenskej mor-

fológie, resp. celej slovenskej gramatiky poskytuje učiacemu sa pri osvojovaní si gramatických štruktúr výraznú pomoc a dobrú oporu.

„Úsilie o maximalizáciu informácií vedie k tomu, že sa prekračuje rámec štandardného opisu gramatickej sústavy a opisujú sa v úplnom rozsahu zhody, podobnosti, kontrasty, analógie a závislostné vzťahy rozličného druhu medzi gramatickými javmi“ (J. Dolník, 1993).

Aj napriek tomu, že pre potreby vyučovania slovenčiny ako cudzieho jazyka zatiaľ absentuje modifikovaná (pragmatická, aplikovaná) lingvistická gramatika slovenčiny, ktorá by poskytovala odborný výklad a prístupňovanie gramatických prvkov a štruktúr v systemizovanej forme, v samotnom vyučovacom procese sa v maximálne možnej miere uplatňuje práca s maximálnym obsahom informácií o gramatickej stavbe súčasného spisovného slovenského jazyka. Vyučovanie gramatiky cudzincov si vyžaduje hľadať a ponúkať také spôsoby opisu gramatických javov, ktoré rešpektujú didaktické požiadavky, ciele, metódy a potreby vyučovania slovenčiny ako cudzieho jazyka a zároveň maximálne pomáhajú cudzincovi pri osvojovaní si gramatického učiva.

Pri výklade gramatického systému slovenčiny sa uplatňujú transformované gramatické pravidlá, zákonitosti a fakty, metodicky adaptované do formy, ktorá zjednodušuje proces osvojovania si gramatiky a zároveň ho cudzincovi uľahčuje. Takýto spôsob výkladu doplnený o dostatočný počet adekvátnych cvičení robí slovenskú gramatiku cudzincovi priradenejšiu a prístupnejšiu.

Ukážka didakticky adaptovaného prístupu k výkladu gramatiky

Vo vyučovaní gramatiky cudzincov využívame namiesto deklinačných a konjugačných vzorov z klasickej lingvistickej gramatiky alternatívne vzory/priklady/slová podobného typu, niekedy i slová cudzieho pôvodu, ktoré sú cudzincovi zrozumiteľnejšie. Napríklad namiesto vzoru *hrdina* (slova málo frekventovaného) pre Mž s koncovkou *-a* uvádzame alternatívy, známejšie a frekventovanejšie slová typu *kolega, sólista, penzista*. Namiesto vzoru *dub* pri mužských neživotných substantívach používame vzorové slová *dom, strom, obraz*. Podobne namiesto vzoru *ysvedčenie* pre stredný rod s koncovkou *-ie* za vhodnejšie a zároveň ako modelové považujeme slová typu *námestie, poschodie*. Existujúce vzory z klasickej lingvistickej gramatiky je vhodné vždy dopĺňať početnejšími príkladmi, aby sa podporila formálna príslušnosť jednotlivých substantív k rodu a vzoru. Pri existujúcom deklinačnom vzore ulica je vhodné uvádzať osobitné vzorové slová (Dolník, 1993) s koncovkou *-ia*, typu *reštaurácia, únia, inštitúcia*. V mužskom rode podobne osobitným vzorovým slovom môže poslúžiť aj niektoré zvieracie substantívum, napríklad *slon, lev a medveď*.

Pri prívlastňovacích adjektívach odporúčame používať namiesto vzoru *otec* (otec) vzorové slová *bratov, synov, profesorov*, pri zvieracích adjektívach namiesto slova *páví* slovo *rybí, medvedí, holubí*.

V mužskom rode neživotnom a strednom rode možno využiť ako dopĺňujúce

vzorové slová substantíva s konsonantmi *-k, -g, -h, -ch* na konci kmeňa napríklad *krk, breh, vrch, parkoviško, oko, ucho*, po ktorých úplne pravidelne v lokáli sg. nasleduje variantná koncovka *-u*. Aj samotná variantnosť koncoviek L. sg. sa dá veľmi jednoducho vysvetliť. Spomínanú koncovku *-u* majú substantíva, ktorých kmeň sa končí na *-k, -g, -h, -ch*. Koncovku *-i* majú substantíva, ktorých kmeň sa končí na mäkký konsonant, *-í* majú substantíva zakončené na *-ie* a všetky ostatné substantíva majú koncovku *-e*.

K náročnejším gramatickým javom patrí osvojovanie si G. sg. mužských neživotných substantív vzoru *dub* a N. pl. pri mužských životných substantívach, G. pl. substantív ženského a stredného rodu, ktoré si vyžadujú rozsiahlejší výklad a precvičovanie.

Ukážka postupu prezentácie gramatiky cudzincom

V počiatočnej etape osvojovania si slovenčiny (stupeň A1, A2) sa gramatické tvary a štruktúry osvojujú lexikálne, tak ako sa uplatňujú v jednotlivých témach a rečových situáciách. (Pozdravy, privítanie, rozlúčka, orientácia v priestore, seba-prezentácia typu *Volám sa....; Som študent..., Som Nemec...; Študujem slovenčinu...; Som z Rakúska...; Bývam v meste... a pod.*) Postupne sa prostredníctvom cvičení, situačných dialógov a jednoduchých a krátkych textov pristupuje k osvojovaniu si gramatických tvarov a štruktúr. V tejto etape je dôležitá postupnosť krokov a harmonizácia gramatických informácií s osvojovaním si lexiky (Pekarovičová, 2005). Spočiatku sa gramatické javy osvojujú bez znalosti teórie (pravidiel a poučiek). Z didaktického hľadiska treba účelne spájať výklad jednotlivých javov s precvičovaním v príslušných cvičeniach. Postupne sa prechádza od lexikálneho nácviku k systematickému využívaniu analógie, k zovšeobecňovaniu postupov, k nácviku repertoáru gramatických javov nielen v minimálnych štruktúrach, ale aj vo väčších rečových prejavoch. Na nácvik gramatického učiva slúži celý rad jazykových, jazykovo-rečových a rečových cvičení. Počas tejto etapy u učiacich sa podporujeme vedomie, že slovenčina má charakter pomernej jednoduchosti a pravidelnosti gramatického systému. Za výraznú oporu pri výklade gramatiky slovenčiny možno považovať zjednotenie slovesných prípon, napr.: jednotná prípona v infinitíve *-í*, osobné koncovky sloves v prítomnom čase: *-m, -š, -o, -me, -te, -jú/-ú, -ia/-a* a spoločná prípona 3. osoby pl. minulého času vo všetkých rodoch *-li*.

Začiatočníkom prezentujeme morfológický systém slovenčiny ako pravidelný, homogénny a vnútorne vyvážený (Glovňa, 2002), v ktorom prevládajú pravidelne štruktúrované paradigmy. O nepravidelnostiach, prípadne výnimkách sa v počiatočnej fáze nezmieňujeme, až na niektoré nevyhnutné prípady, ktoré vyplývajú z komunikačnej praxe.

Možnosť na podporu pravidelnosti pri tvorení gramatických tvarov je v slovenčine dosť. Ukážkou sú napríklad substantíva stredného rodu. Koncovky *-o, -e, -ie, -um* jednoznačne a spoľahlivo zaraďujú tieto substantíva do stredného rodu. I deklinácia týchto substantív je absolútne pravidelná a cudzincom v teoretickej

rovine nespôsobuje vážnejšie problémy. Podobne je to s deklináciami životných substantív mužského rodu a substantív ženského rodu vzorov *žena* a *ulica*.

Neustálym a pravidelným precvičovaním gramatických javov podporujeme u cudzincov vedomie pravidelnosti gramatického systému slovenčiny a automatizujeme používanie jednotlivých tvarov tak, aby ich v rečovej komunikácii používali automaticky / nevedomene. Aj keď sa v tejto etape často nevyhneme už spomínaným nepravidelnostiam a variantnosti tvarov podobného typu, ako sme uviedli v úvode (*cestovať do Popradu, do Trenčína, do Nitry, do Košíc, na Oravu...*), poukazujeme na to, že nepravidelnosti sú vlastné každému jazyku, len v materinskom jazyku si ich nevedomujeme.

Úskalím na ceste k úspešnému zvládnutiu slovenskej gramatiky je slovesný vid. Výraznejším je pre cudzincov neovládajúcich niektorý zo slovanských jazykov. I tu musí byť opis tvorenia vidových dvojíc explicitnejší ako v klasických lingvistických gramatikách. Veď pre cudzinca je irelevantné konštatovanie, že ukazovateľom vidu je napríklad jestvovanie / nejestvovanie tvarov zloženého futúra, či možnosť spájať sloveso s fázovými slovesami a pod. A tak po metodicky adaptovanom výklade/opise a vysvetlení tvorenia a významu tejto gramatickej kategórie musí nasledovať celý rad cielených cvičení, ktorými sa ilustruje tvorenie a používanie slovesného vidu v konkrétnej jazykovej situácii. Tomuto gramatickému javu sa musí venovať neustála pozornosť a priebežne počas celého procesu osvojovania si gramatiky treba upozorňovať na správne používanie jednotlivých vidových tvarov.

V druhej etape (stupeň B1, B2) sa pristupuje k systematickej a cielavedomej prezentácii učiva. Popri lineárnom spôsobe sa uplatňuje paradigmatický prístup s využívaním analógie, tvarovej homonymie a kontrastných prípon, učiaci sú vedení k zovšeobecneniu fungovania princípov, k pochopeniu vzťahov a súvislostí medzi jednotlivými javmi.

Aj v tomto štádiu, systematickou prezentáciou zákonitostí morfolologickej roviny jazyka a pravidelným precvičovaním gramatických javov vo vetách a cvičeniach, podporujeme u učiacich sa vedomie pravidelnosti gramatického systému.

Do tejto fázy sa postupne zaraďujú cvičenia na automatizovanie návykov v používaní jednotlivých gramatických tvarov a štruktúr, rozširuje sa škála cvičení na tvorenie ďalších/nových tvarov, upozorňuje sa aj na niektoré nepravidelnosti a osobitosti gramatického systému (predovšetkým deklinačného a konjugačného) a zároveň sa nepravidelnosti v gramatickej stavbe slovenčiny formou cvičení aj vedome fixujú. Postupuje sa čiastočne horizontálne po štruktúrnych modeloch, ale predovšetkým vertikálne po jednotlivých paradigmách, pričom zachovávame postup podľa frekvencie pádov, A. sg. a pl., G. sg. a pl., L. sg. a pl., I. sg. a pl. a D. sg. a pl.

Dôsledne sa dbá na osvojovanie si gramatických javov, ktoré sa často z pohľadu cudzincov už tradične považujú za problematické miesta slovenskej gramatiky.

Pri učiacich sa úrovne C1 sa sústreďuje pozornosť „na overovanie a rozširovanie praktických vedomostí z gramatickej stavby, ako aj na prehĺbovanie teoretických poznatkov o jazyku, slúžiacich jednak na osvojenie si formálnych gramatických operácií, jednak na získanie druhotnej lingvistickej kompetencie“ (Pekarovičová, 2005). Cieľom tejto etapy je dosiahnuť maximálnu správnosť v ovládaní teoretických i praktických poznatkov zo slovenskej gramatiky, automatizovanosť, neuvedomenosť a zbehlosť v jej používaní tak, aby sa učiaci mohli maximálne sústrediť na obsahovú stránku študijného materiálu.

Do gramatickeho učiva je vhodné zaradiť aj isté množstvo gramaticky relevantných informácií o tvorení slov v slovenčine (Dolník, 1993). Isté slovotvorné javy sú totiž bezprostredne späté s gramatickými štruktúrami a pomáhajú pri osvojení si gramatických pravidiel. Táto spätosť je zrejmá napríklad pri perfektivizačných prefixoch (keď sa pri perfektivizácii neudávajú len čisto vidové prefixy, ale aj také, ktoré menia lexikálny význam), ďalej pri odvodzovaní, napríklad tvorení deadjektívnych a deverbatívnych tvarov. Deadjektíva utvorené odvodzovacou príponou *-osť* uľahčujú a pomáhajú učiacim sa zaraďovať tieto tvary do príslušného flektívneho typu (odvodzovací sufix *-osť* je v súčasnej slovenčine veľmi produktívny). Podobná situácia nastáva pri adaptácii slovies z prevzatých slov v súvisi s produktívnosťou konjugačného typu *pracovať* (opäť ide o veľmi produktívny spôsob tvorenia slovesných tvarov od prevzatých slov: *program - programovať, mail - mailovať, chat - chatovať, surf - surfovať, ratifikácia - ratifikovať ...*). Jednoduchosť tvorenia slovies tohto typu a jednoduchosť a pravidelnosť konjugácie (*mailujem, mailuješ..., mailujú, chatujem, chatuješ..., chatujú, surfujem, surfuješ... surfujú...*) urýchľujú proces osvojovania si gramatického učiva. Pri interpretácii gramatických pravidiel pomáhajú aj informácie z tvorenia adjektív typu *rybí, otcov, matkin* (ich vymedzenie je späté so slovotvorným údajom - utváranie individuálnych a druhových prívlastňovacích adjektív).

Na precvičovanie, upevňovanie a automatizovanie gramatických znalostí sa využíva celý súbor substitučných, transformačných, selektívnych, imitačných, kombinačných, doplnovacích, modifikačných a expanzných (expanzívnych, rozširujúcich) cvičení, tak ako ich poznáme z didaktiky cudzích jazykov.

LITERATÚRA

- DOLNÍK, J.: Gramatika slovenčiny pre vyučovanie cudzincov. In *Studia Academica Slovaca* 22. Red. J. Mlacek. Bratislava : Stimul, 1993, s. 62-70.
- PEKAROVIČOVÁ, J.: Slovenčina ako cudzí jazyk v lingvodidaktickom kontexte. In *Studia Academica Slovaca* 29. Red. J. Mlacek. Bratislava : Stimul, 2000, s. 158-172.
- PEKAROVIČOVÁ, J.: Lingvodidaktická koncepcia slovenčiny ako cudzieho jazyka. In *Slovenčina ako cudzí jazyk*. Red. J. Pekarovičová. Bratislava : Stimul, 2002, s. 11-26.
- PEKAROVIČOVÁ, J.: Prezentácia slovenskej gramatiky cudzincom. In *Jazyk a komunikácia v súvislostiach*. Zost. J. Dolník. Bratislava : Stimul, 2005, s. 171-184.

- HENDRICH, J. a kol.: *Didaktika cizích jazyků*. 1. vydanie. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1988. 500 s.
- Morfológia slovenského jazyka*. Red. J. Ružička. 1. vyd. Bratislava : Vydavateľstvo SAV, 1966. 896 s.
- GLOVNĀ, J.: Pravidlo a výnimka. In *Slovečina ako cudzí jazyk*. Red. J. Pekarovičová. Bratislava : Stimul, 2002, s. 89-94.
- ŽIGO, P.: Princíp analógie. In *Princípy stavby, vývinu a fungovania slovenčiny*. Bratislava : Stimul, 1999, s. 93-110.

Zusammenfassung

Zum Unterricht der Grammatik des Slowakischen als Fremdsprache

Ludmila Žigová

Lehrstuhl für Slowakisch als Fremdsprache, Abteilung für Slowakisch als Fremdsprache

Im Beitrag werden einige Probleme der Methodik im Unterricht des Slowakischen als Fremdsprache dargestellt, die beim Erwerb der Morphologie, besonders der Deklinationsstrukturen hervorgehen. Die Schwierigkeiten werden von verschiedenen Faktoren verursacht und zwar von der Sprachtypologie des Slowakischen mit entwickeltem Deklinations- und Konjugationssystem als auch von der Sprachdynamik und -analogie, die als Resultat der Entwicklungstendenzen und Änderungen in der slowakischen Paradigmatik präsent sind. Es werden die Spezifika bei der Präsentation sowie beim Erwerb der slowakischen Grammatik für Ausländer behandelt.

Adresa pracoviska:

PhDr. Ludmila Žigová

Filozofická fakulta Univerzity Komenského

Katedra slovenského jazyka, Sekcia slovenčiny ako cudzieho jazyka

Gondova 2

SK-818 01 Bratislava

e-mail: ludmila.zigova@fphil.uniba.sk

59339212